

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

C-uppsats

Populärkultur och bildämnet

En kvalitativ studie om bildlärares förhållningssätt till populärkulturens roll och betydelse inom bildämnet

Författare: Malte Paulsson

Handledare: Maria Stam

Examinator: Anna Micro Vikstrand

Termin: HT 2025

Ämne: Bildpedagogik

Nivå: Grundnivå

Kurskod: 2BPÄ8E

ABSTRACT

Malte Paulsson

Populärkultur och bildämnet

En kvalitativ studie om bildlärares förhållningssätt till populärkulturens roll och betydelse inom bildämnet

Popular culture and the art subject

A qualitative study on art teachers' stance on popular cultures role and meaning within the art subject

Antal sidor: 28

This study explores the role and significance of popular culture in lower secondary art education. Using a qualitative approach, semi-structured interviews were conducted with three art teachers to examine their views on popular culture, its use in teaching practice, and its influence on students' image-making. The findings show that popular culture is primarily understood as a source of inspiration and motivation rather than explicit teaching content, closely connected to students' everyday visual cultures and social media. From a social constructivist perspective, the study suggests that popular culture can function as both a resource and a challenge in art education, depending on how it is addressed pedagogically.

Nyckelord: Populärkultur, bildämnet, högstadiet, undervisning, sociala medier

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
<i>1.1 Bakgrund</i>	<i>1</i>
<i>1.2 Syfte och frågeställningar</i>	<i>4</i>
<i>1.3 Forskningsöversikt</i>	<i>4</i>
<i>1.4 Teoretiska utgångspunkter</i>	<i>7</i>
1.4.1 Konstruktivism	7
1.4.2 Socialkonstruktivism	8
1.4.3 Populärkultur	8
<i>1.5 Metod</i>	<i>10</i>
1.5.1 Metod och urval	10
1.5.2 Genomförande	11
1.5.3 Bearbetning	11
1.5.4 Etiska överväganden	11
2. Resultat och analys	13
<i>2.1 Populärkulturens roll i bildämnet</i>	<i>14</i>
<i>2.2 Populärkulturen i praktiken</i>	<i>16</i>
<i>2.3 Populärkulturens påverkan på bildskapandet</i>	<i>17</i>
3. Tolkning	19
<i>3.1 Populärkultur som social och kulturell konstruktion i bildämnet</i>	<i>19</i>
<i>3.2 Lärarrollen inom populärkultur</i>	<i>19</i>
<i>3.3 Populärkultur och bildskapande</i>	<i>20</i>
<i>3.4 Slutsatser i relation till undersökningens syfte</i>	<i>21</i>
4. Sammanfattning	22
5. Diskussion	24
6. Referenser	27

Bilagor

Bilaga 1	1

1. Inledning

Begreppet populärkultur har historiskt använts för att beskriva de kulturella uttryck som nått en bred och folklig publik genom massproduktion, såsom film, musik, litteratur med mera. Idag har dessa uttryck i stort sett flyttats över till digitala plattformar där sociala medier har blivit den huvudsakliga miljön för att skapa och konsumera populärkulturellt innehåll. Den här digitala miljön är en stor del av ungdomars vardag, där de präglas av ett ständigt flöde av bilder, texter, trender och berättelser. Populärkulturen har alltså blivit synonym med det medielandskap som ungdomar omger sig med, allt från influencers och memes till musik, spelvärldar och kortformat som TikTok och Instagram Reels.

För bildlärare innebär den här utvecklingen både möjligheter och utmaningar. Elevernas inspirationskällor och referensramar formas i hög utsträckning av sociala medier, vilket i sin tur påverkar deras bildskapande, estetiska uttryck och förståelse av bildspråk och representationer. Lärare kan uppleva svårigheter i att förhålla sig till dagens populärkulturella landskap som präglas av snabbt förändrade trender och befolkningens krävande behov. Att navigera mellan elevers digitala vardagskultur och skolans ämnesinnehåll blir därmed en central didaktisk fråga för lärare. Det är detta som blir bakgrund till den undersökning som uppsatsen behandlar, nämligen lärares arbete med dagens populärkultur i bildundervisningen.

1.1 Bakgrund

I detta avsnitt ges en kort historisk genomgång av bildämnet utveckling från 1850-talet, då ämnet introducerades som ett hantverksämne fram till dagens syn på ämnet som ett kommunikativt ämne jämförbart med svenska och andra språkämnen.

Bildundervisningen i Sverige har genomgått stora förändringar genom tiderna, vilket syns i att ämnets funktion och innehåll har ändrats i samband med samhällets kulturella och kommersiella behov och utveckling (Åsén 2017, 14; Wikberg 2014, 24). Utvecklingen går att följa i faser där man kan se hur teckning/bildämnet speglade tidens tänkesätt: teckning som avbildning (tekniska fasen), teckning som uttrycksmedel (konstpsykologiska

fasen) och bild som kommunikationsmedel (bildspråkliga fasen) (Åsen 2017, 14-6; Wikberg 2014, 26).

I slutet av 1870-talet var teckning ett eget ämne i skolan som då bestod av gemensam lärarledd utbildning av former och objekt (Åsén 2017, 14). Syftet med den här undervisningen var en yrkeskvalificering, där eleverna skulle träna på noggrannhet och arbetsdisciplin med hjälp av tecknandet (Wikberg 2014, 27). Anledningen till detta syfte var industrialiseringens ökade behov av utbildade ingenjörer, där teknisk kunskap och disciplin hade enorm vikt (Åsén 2017, 15). I början av 1900-talet tog man även in vikten av estetiska aspekter i teckningen, där eleverna skulle utveckla ett skönhetsinnehåll. Detta kom i samband med att samhället hade ett ökat behov och intresse för estetik och god smak, där endast en teknisk arbetskraft inte längre stod i centrum (Åsén 2017, 15). Mot 1950-talet började det fria skapandet få mer utrymme inom ämnet teckning och tanken på teckning som utbildning eller stöd till andra ämnen blev inte lika populärt (Åsén 2017, 15; Wikberg 2014, 32). En anledning till detta var ett ökat intresse för barns psykologiska utveckling. Fokuset skulle nu ligga på att låta elevernas bildskapande följa deras egen naturliga utveckling, där varje elevs individuella uttryck skulle få komma fram. Medan lärare i tidigare faser skulle styra elevers utbildning så gjorde man en helomvändning och menade att lärare inte fick ingripa i elevernas bildskapande (Wikberg 2014, 32). Framåt 1970-talet började diskussioner föras om att teckningsämnet var för konstnärligt restriktivt och inte längre anpassat för det moderna samhället, då utbudet av bilder i samhället hade hastigt ökat och förändrats (Åsén 2017, 16; Wikberg 2014, 37). Diskussionen syftade till hur ämnet inte bara ska ge eleverna kunskap inom skapande, utan även en ökad kunskap om bild och bildspråk. Det här kom att bli början av det bildkommunikativa tänkandet, vilket sedan följdes av att ämnet bytte namn från teckning till bild år 1980 (Åsén 2017, 16). I de kommande läroplanerna för ämnet betonade man bildframställning, bildanalys och bildkommunikation som viktiga kunskaper, detta för att inte bara utvecklas som individ utan för att kunna delta i vår gemensamma kultur och samhället (Åsén 2017, 17; Wikberg 2014, 45).

Idag ser vi hur den senaste fasen, *bild som kommunikationsmedel*, fortfarande står i fokus i skolan, med vissa tillägg från de föregående faserna. Enligt Anders Marner (2006, 7) i

hans artikel om professionaliseringen av estetiska ämnen framhåller han att nuvarande läroplaner och en stor andel bildlärare reflekterar synen av bild som kommunikativt ämne, samtidigt som de äldre ämnestraditioner finns kvar. Dessa äldre tankar om ämnets syfte och innehåll tycks leva kvar trots att ett flertal nya ämnesplaner har formulerats fram genom tiden, vilket både Marner (2006, 7) och Åsén (2017, 17) menar beror på att ämnesplanerna aldrig riktigt byts ut utan istället görs tillägg till det gamla. De gamla och nya idéerna har alltså smält samman och därför har det lett till mycket stoffträngsel och urvalsproblem inom ämnet, vilket förstärks även av olika åsikter lärare emellan, där vissa lärare är mer intresserade av förändring än andra (Åsén 2017, 17-8).

När det kommer specifikt till arbete kring populärkultur och sociala medier så finns det alltså synnerligen skilda åsikter om man utgår från ovanstående tankar kring bildämnet, men vad säger läroplanen? När vi tittar på kursplanen för årskurser 7-9 i bild så ser vi först och främst ett fokus på det bildkommunikativa, där man betonar vikten av kunskap kring hur bilder skapas och tolkas (Skolverket 2022a). Det här syns främst i att bildanalys fått en stor plats i kursplanens utformning, men även som ett eget stycke i ämnets syfte och som rubrik under centralt innehåll. Under bildämnets syfte står det att eleverna ska under sin utbildning få chansen att diskutera och granska olika bildbudskap, vilket ska bidra till kunskaper om bilder i olika kulturer, både historiska och nutida (Skolverket 2022a). Det är oklart vad begreppet kulturer syftar till i den här formuleringen, om det syftar till mindre subkulturer eller den större populärkulturen på nätet, eller till nationella och etniska kulturer. Dock ser vi under det centrala innehållet att läroplanen specificerar konst och dokumentärbilder från olika kulturer, mediebilder, bilder som behandlar identitet och makt, samt bilder från elevers egna visuella kulturer (Skolverket 2022a). Kommentarmaterialet till läroplanen specificerar även vilka typer av visuella uttryck som kan behandlas i undervisningen, där de nämner allt från foto och film till videospel och mode, allt som rymmer inom vardagslivets bildflöde (Skolverket 2022b, 6). Fortsättningsvis ska eleverna enligt läroplanen koppla bilder till egna erfarenheter och uppfattningar av visuella kulturer i sin omgivning. Det här betyder att eleverna ska få chansen att jobba med aktuella, och därför populärkulturella, visuella uttryck i samband med sin undervisning (Skolverket 2022a).

1.2 Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att undersöka populärkulturens plats och betydelse i undervisningen i ämnet bild. Uppsatsen söker svar på bildlärares synsätt och förhållningssätt kring populärkulturens roll i undervisningen och hur detta realiseras i lärarnas praktik.

- Hur ser bildlärare på populärkulturens roll i relation till bildämnet?
- Hur hanterar lärarna populärkultur och media i sin planering, genomförande och utvärdering i bildundervisningen?
- Visar sig populärkulturens påverkan i elevers arbete i bildämnet och i så fall hur?

1.3 Forskningsöversikt

I detta avsnitt ges en översikt kring den forskning som gjorts på populärkultur och sociala medier inom skolan och bildämnet.

Unga idag rör sig i en digitalt präglad kultur där sociala medier har tagit en central roll i deras liv som informationsgivare, underhållare och meningsskapare. Detta diskuterar Babli Rani (2025, 31), bibliotekarie vid Moga Collage of Education, i artikeln "Impact of social media on youth" där hon presenterar och sammanfattar granskad forskning och betonar de positiva och negativa effekterna sociala medier har på unga idag. Enligt Rani (2025, 34) ger sociala medier en plats för unga att uttrycka sig, utforska sin identitet och delta i de gemensamma kulturer som existerar på sociala medier. Hon betonar att sociala medier kan vara ett särskilt betydelsefullt verktyg för informellt lärande eftersom kunskap och inspiration existerar i mängder på internet. Dock nämner Rani (2025, 35) de risker som unga utsätts för i kontakt med sociala medier. Med all information som existerar på sociala medier så finns det även skadlig sådan i form av idealiserade bilder och jämförelser där unga utsätts för ökad stress, ångest, låg självkänsla och kroppsmisnöje (Rani 2025, 35). Med det sagt menar Rani (2025, 36) att sociala medier är lite av ett "dubbeleggat svärd" och därför lägger hon vikt vid digital kompetens och ett kritiskt synsätt för de som väljer att jobba med sociala medier. Därför är det viktigt för specifikt lärare

att ha öppna samtal med elever kring deras användning av sociala medier för att stärka deras digitala kompetens för att se till att de använder dem på ett säkert sätt (Rani, 2025, 36).

För begreppet populärkultur i bildundervisningen finns det ett flertal studier kring den praktiska användningen av området. En sådan studie utfördes av Rafael Iwamoto Tosi (2023, 18), professor i pedagogik och forskare i populärkultur vid Manitoba universitet i Kanada. Studien presenteras i artikeln "Pop Culture Art as Educational Bridge: Connecting Generations through Games and Animation Movies in Classroom Environment" och behandlar hur populärkultur kan fungera som en brygga mellan lärare och elev i undervisningen. Den belyser vikten av att lärare inte bara ska implementera populärkulturella uttryck i sin undervisning, utan att de även måste förstå elevernas kulturella referenser för att de ska kunna användas på ett meningsfullt sätt i undervisningen (Tosi 2023, 21-2). Tosi (2023, 27-8) menar att förståelsen av dessa kulturella referenser inte bara kan göra undervisningen mer underhållande för eleverna men kan även föra samman två generationer, elev och lärare, i ett gemensamt meningsskapande. Ett liknande omfamnande av populärkultur går att se i en kvalitativ studie av Ismail Güven, professor vid Ankara University i Turkiet, och Serkan Kelesoglu, doktorand vid Ankara University i Turkiet (2014, 346). Studien presenteras i artikeln "A Qualitative Study towards Infusing Popular Culture on Teaching Practice in Classroom" och behandlar integrering av populärkultur inom lärarpraktiken. Genom intervjuer undersökte de lärares förhållningssätt och praktik kring populärkultur i sin undervisning (Güven & Kelesoglus 2014, 350). De kom fram till att lärarna inte var medvetna om den påverkan populärkultur hade på undervisningen men att de fann det viktigt att vara medveten om den kulturella sfär deras elever befinner sig i (Güven & Kelesoglus 2014, 352). Vidare fann studien att lärare ofta använder sig av populärkulturella uttryck omedvetet, vilket betyder att lärare är öppna för att integrera populärkultur i undervisningen men att de helt enkelt inte har kunskap om de populärkulturella begreppen (Güven & Kelesoglus 2014, 353).

I artikeln "University faculty perceptions and utilization of popular culture in the classroom" av Jessica Peacock (2018, 601), professor vid Shenandoah universitet, Virginia, presenteras en studie kring lärares attityder och specifika användning av

populärkulturella verktyg och uttryck i undervisningen. I studien använde man en kvantitativ metod där man samlade korta svar kring hur många lärare använde sig av populärkultur i klassrummet och i vilka former det förekom (Peacock et al 2018, 603). Här kom man fram till att lärare använde sig av populärkultur i klassrummet, att det oftast kom i formen av YouTube och att man oftast använde det som en form av diskussionsmaterial (Peacock et al 2018, 604). Studien fann att det inte fanns några märkbara skillnader i ålder eller erfarenhet i användningen av eller kompetensen bakom användningen av populärkulturella medier i klassrummet. Dock fann de att lärare inom humanistiska och konstnärliga discipliner hade bättre kunskap och säkerhet kring användningen av populärkultur i undervisningen än lärare i andra ämnen (Peacock et al 2018, 605).

I anknytning till ovanstående attityder och förhållningssätt kan man även se koppling till de begrepp Anders Marner, tidigare professor vid Umeå universitet, och Hans Örtegren (2014, 151), docent vid Umeå universitet, formulerade i sin studie om strategier kring digitala medier i skolan. Deras studie pekar på att implementeringen av digitala medier i högstadiets bildundervisning präglas av ett paradigmskifte där traditionella och digitala tankesätt möter varandra. Enligt Marner och Örtegren kan fyra huvudsakliga sätt att hantera digitala medier identifieras: *motstånd*, *addering*, *inbäddning* och *dominans* (Marner & Örtegren 2014, 151). Studien visar att *motstånd* uppstår när digitala medier uppfattas som ett hot till ämnets huvudsakliga kärna, vilket oftast kopplas till bildämnets hantverksarbete och konstnärliga traditioner. Läraren anser att digitala medier är inkompatibel med ämnets identitet, en inställning som förstärks av resursbrist och osäkerheter kring ny teknik (Marner & Örtegren 2014, 161-2). *Addering* innebär att digitala medier införs i ämnet som ett tillägg som inte påverkar den grundläggande undervisningen. Här blir tekniken mer ett komplement, oftast i form av textbehandling eller enklare bildredigering, där bildämnets mer traditionella arbetssätt och strukturer inte förändras (Marner & Örtegren 2014, 168-9). *Inbäddning* innebär en djupare integrering av digitala medier där de vävs in i både innehåll och arbetsformer. Här börjar alltså ämnets karaktär omformas så att digitala verktyg inte bara är ett tillskott utan transformerar ämnets uttryck och praktiker (61-2; Marner & Örtegren 2014, 180-1). Enligt Marner och Örtegren sker inbäddning när lärare ser potential i digitala medier, främst för bildskapandet och kommunikation, där

man ser bildbegreppet från en bredare synvinkel (Marner & Örtegren 2014, 182). Sist har vi *dominans* som pekar på situationer där digitala medier blir så pass centralt att de ändrar ämnet och dess prioriteringar helt (Marner & Örtegren 2014, 191-2). Detta kan leda till att tidigare mer traditionella praktiker begränsas och ämnets identitet flyttas till en mer digital kultur. Tekniken blir alltså inte ett tillägg utan den styrande formen av praktik i undervisningen, vilket beroende på vem du frågar kan ses som både en möjlighet eller ett hot (Marner & Örtegren 2014, 192-3). Studien fann att ingen skola arbetade med den här strategin, dock menar Marner och Örtegren (2014, 191) att det är fortfarande värt att reflektera över inom bildämnet.

1.4 Teoretiska utgångspunkter

I följande avsnitt presenteras och redogörs de teorier och teoretiska begrepp som ligger till grund för undersökningen.

1.4.1 Konstruktivism

Konstruktivismen som inlärningsteori beskriver inlärningen som en process där individen konstruerar sin egen uppfattning av omvärlden genom att samla på sig information och tolkar den i relation till tidigare erfarenheter. Konstruktivismen kan delas in i tre kategorier: Kognitiv, radikal och socialkonstruktivism. *Kognitiv konstruktivism*, med grund i Jean Piagets tankar, syftar till att kunskap aktivt konstrueras genom upptäckter. Dessa upptäckter skapar i sin tur ny information som individen anpassar sig till eller använder för att byta ut gammal information (McLeod 2025). *Radikal konstruktivism* utgår från individens egna perspektiv kring hur information konstrueras. Här menar man att kunskap inte är objektiv utan att individens egen subjektiva uppfattning är den faktiska kunskapen, vilket betyder att man aldrig kan beskriva verkligheten på ett objektivt sätt (McLeod 2025). Slutligen har vi *socialkonstruktivism*, med grund i Vygotskijs tankar och den teoretiska utgångspunkten för den här uppsatsen. I *Psychology for the Classroom: Constructivism and Social Learning* förklarar Alan Pritchard och John Woollard (2010, 7) att socialkonstruktivism innebär att kunskap och verkligheten formas av sociala interaktioner, kulturella kontexter och delade erfarenheter. Då uppsatsen handlar om bildlärares uppfattning och möten med det mer socialt laddade begreppet populärkultur blir det här

perspektivet på konstruktivismen passande när vi granskar hur lärares undervisning och elevers arbeten påverkas av kulturella och sociala ting.

1.4.2 Socialkonstruktivism

Som tidigare nämnt utgår socialkonstruktivismen från att kunskap inte speglar en objektiv verklighet utan är något som formas utifrån sociala och kulturella sammanhang samt de upplevelser och uppfattningar som existerar inom dem (Pritchard & Woollard 2010, 34-5). Den sociala och kulturella kontexten ligger alltså till grund för all inläring, dock menar man att det inte finns ett enstaka kriterium som definierar perspektivet, utan en rad av återkommande likheter. Simon Lindgren, professor i psykologi vid Umeå Universitet (2005, 53) förklarar i *Populärkultur – teorier, metoder och analyser* detta som familjelikheter, ett begrepp utformat av psykologen Vivien Burr, där Lindgren även nämner fyra antaganden som kan definiera begreppet socialkonstruktivism.

Det första antagandet är en *kritisk hållning till självklar kunskap*. Vi uppfattar världen genom kulturellt formade normer genom våra olika populärkulturella texter, vilket innebär att vår förståelse inte är neutral eller objektiv (Lindgren 2005, 54; Pritchard & Woollard 2010, 37). Det här påverkas ytterligare av det andra antagandet, socialkonstruktivismens *historiska och kulturella specificitet*, där kunskap och identitet ses som något föränderligt samt situerad i tid och kultur. Detta innebär att kunskap kan aldrig riktigt vara neutral eller statisk, på grund av våra ständigt förändrade populärkulturella texter (Lindgren 2005, 54; Pritchard & Woollard 2010, 40). Det tredje antagandet rör *sambandet mellan kunskap och sociala processer*. Här menar man att kunskap skapas i interaktion, alltså används språket som ett verktyg för att skapa mening, dela erfarenheter och förhandla kring uppfattningar (Lindgren 2005, 55; Pritchard & Woollard 2010, 35). Till slut har vi det fjärde antagandet som knyter an till *kopplingen mellan kunskap och handling*. Vår världsuppfattning gör vissa handlingsmönster naturliga och andra otänkbara, vilket innebär att kunskap får konkreta sociala konsekvenser (Lindgren 2005, 55).

1.4.3 Populärkultur

Populärkultur är ett begrepp som ofta ses som väldigt brett och svårdefinierat, där ramarna för begreppet kan variera beroende på vilken kontext och utgångspunkt begreppet

används inom (Lindgren 2005, 31). Lindgren (2005, 32) bryter ner begreppet i fyra perspektiv på populärkultur: (1) *Populärkultur är kultur som många uppskattar*, (2) *Populärkultur är annan kultur än finkultur*, (3) *Populärkultur är masskultur* och (4) *Populärkultur är folkkultur*. Dessa fyra perspektiv går in i varandra och kan tillsammans definiera begreppet.

Att *populärkultur är något som alla uppskattar*, eller är populärt, menar Lindgren (2005, 33) har sina brister. Det här är för att vissa uttryck och trender inom mindre grupper kan också tolkas som populärkulturella. Här syftar man alltså mer till att perspektivet kopplas till marknaden och att det fyller ett konsumtionsbehov, vilket i modern tid har kunnat tillfredsställas av den växande kapitalismen (Lindgren 2005, 33). Det här perspektivet kan gå hand i hand med att *populärkultur inte betraktas som finkultur*. Det kan vara kultur som är för den större massan och inte enbart för den kulturella eliten, alltså är det ett perspektiv som formats genom sociala maktstrukturer och kulturella kapital (Lindgren 2005, 34). Inom detta perspektiv så anser man att populärkulturen är “ful” och “fördummande”, dock har den här gränsen avtagit ut genom tiden där kulturella uttryck numera är flytande och beroende av kontext och konsumentens bakgrund (Lindgren 2005, 38). Tredje perspektivet syftar igen till konsumtion, att *populärkultur är masskultur* som ska vara enkel och fylla behov från större massan (Lindgren 2005, 39). Det här har på senare år dock kritiserats för att ha definierat populärkulturen som enkel, när den egentligen är ständigt föränderlig och oändligt heterogen (Lindgren 2005, 41-2). Det sista perspektivet lägger vikt på populärkulturens sociala aspekt, *att den är folkkultur*. Även om det i sig är svårdefinierat vad en folkkultur är, så betonar den vikten av att populärkultur måste tala till människor på något sätt (Lindgren 2005, 45). Oavsett om det utgår från subkulturella sammanhang eller har ett kommersialiseringssyfte, så definieras det av att det är “av folket – för folket” (Lindgren 2005, 44).

Definitionerna av begreppet ser man sammanflätas eller föråldrats genom tiden. Begreppet i sig är gammalt och idag används begrepp sällan i den kontext det brukade användas (Nationalencyklopedin). Idag ser man att kulturbegreppets gränser har blivit alltmer upplöst och att populärkultur ingår mer naturligt i aspekter som samtidskonst, medier och vardagskultur (Lindgren 2005, 46). Därför i modern tid så används begreppet

populärkultur liktydigt med media, där nyhetsmedia, underhållning som musik, film och böcker, influencers och short-form content, mode och andra produkter ingår (Lindgren 2005, 46). På så sätt blir sociala medier den centrala arenan där människor idag, framför allt unga, möter och navigerar populärkulturens trender och uttryck.

1.5 Metod

Under detta avsnitt beskrivs vilka metodöverväganden som ligger bakom studiens utformning och genomförande.

1.5.1 Metod och urval

Metoden består av semistrukturerade intervjuer med tre verksamma bildlärare på grundskolans högstadium. Kvalitativ metod är lämplig då undersökningen fokuserar på informanternas egna erfarenheter, tolkningar och förhållningssätt till populärkultur inom undervisningen (Christoffersen & Johannessen 2015, 85). Det ger utrymme för öppna och utvecklade svar, samtidigt som en intervjuguide säkerställer att det finns ett sammanhängande tema (Alvehus 2023, 114). Intervjuguiden (Se bilaga 1) används flexibelt under intervjuerna för att säkerhetsställa en likhet mellan intervjuerna samt för att hålla samtalet till undersökningens övergripande tema och frågeställningar (Christoffersen & Johannessen, 2015, 87). Semistrukturerade intervjuer har frågor av öppen karaktär vilket ska stimulera nyanserade svar från informanten samt kan kräva att intervjuaren ställer följdfrågor (Christoffersen & Johannessen 2015, 85; Alvehus 2023, 116). Då undersökningen söker svar på bildlärares förhållningssätt och erfarenheter kring populärkultur i klassrummet och bland sina elever begränsas urvalsgruppen till verksamma bildlärare. Detta för att undersökningen baseras på nutida populärkultur i klassrummet och därför behöver målgruppen vara aktiv i klassrummet i nutid. Målet är inte att representera alla bildlärare utan istället få en inblick kring hur några bildlärare ser på populärkulturs plats och betydelse i bildundervisningen. Dessa lärare presenteras som Lärare A, B och C i resultatredovisningen.

1.5.2 Genomförande

Flera skolor i Kalmar län och Blekinge län kontaktades över mejl och telefon för att få tillgång till bildlärares mejladresser för att få kontakt med möjliga informanter till undersökningen. Till de möjliga informanterna skickades information om undersökningen, deras rättigheter och förfrågan om att delta i undersökningen. Anledningen till att endast Kalmar län och Blekinge län kontaktades berodde på intervjuarens möjlighet att intervjua på plats. Tre informanter gick med på undersökningen där intervjuaren tog sig ut i skolorna för att genomföra intervjuerna. Intervjuerna tog i snitt 40 minuter per intervju och genomfördes på lärarnas kontor eller i tomma klassrum. Intervjuerna spelades in genom ljudupptagning via ljudinspelningsapp på en smartphone för att sedan transkriberas efter intervjun. Att spela in intervjun gör att intervjuaren kan fokusera på samtalet, samt ger informanten en trygghet att deras svar inte går miste om eller representeras fel (Alvehus 2023, 116).

1.5.3 Bearbetning

Transkriberingarna gjordes av intervjuaren och skrevs ned under frågorna i intervjuguiden för att lättare kunna hantera och tematisera resultatet efter studiens frågeställningar. Efter ljudinspelningarna hade transkriberats sammanställdes svaren och återkommande teman antecknades för att lättare kunna formulera resultat- och analysredovisningen. Under transkriberingen antecknades även likheter och kopplingar till arbetes teorier och tidigare forskning för att underlätta arbetet med tolknings kapitlet samt uppsatsen diskussion.

1.5.4 Etiska överväganden

Undersökningen följer Vetenskapsrådets (2002) forskningsetiska riktlinjer för undersökningar, dessa är: *Informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*. *Informationskravet* innebär att deltagare vid undersökning ska informeras om undersökningens syfte, deras roll i undersökningen och vilka villkor de har som deltagare (Vetenskapsrådet 2002, 7). Inför undersökningen kontaktades informanterna över mejl där undersökningens syfte, intervjuens upplägg och deras rättigheter formulerades skriftligt. Den här informationen upprepades även muntligt vid intervjuerna för att

säkerhetsställa att informanterna var medvetna om vad deltagande i undersökningen innebär. *Samtyckekravet* innebär att deltagare ska frivilligt samtycka till undersökningen och att forskaren ska även inhämta potentiella uppgiftslämnares samtycke (Vetenskapsrådet 2002, 9). Samtycke till undersökningen inhämtades från deltagare både skriftligt i form av mejl och muntligt innan intervjun började. De blev informerade att de kunde ta tillbaka sitt samtycke när de ville samt stryka delar av sina bidrag om de önskade det. Då inga elevexempel användes och all information utgick från lärarnas upplevelser krävdes inget samtycke från vårdnadshavare. *Konfidentialitetskravet* innebär att inga identifierande personuppgifter ska publiceras i samband med undersökningen och att deltagare ska presenteras på ett sätt som inte gör dem identifierbara (Vetenskapsrådet 2002, 12). Intervjumaterialet behandlades konfidentiellt och anonymiserades i transkriberingen, där informanterna fick alias för att hålla dem anonyma utan att störa resultatrapporteringen. Studien hanterar inga känsliga personuppgifter, men då informanterna pratar om sin yrkespraktik och sina elevers arbeten i klassrummet så tas extra omsorg i frågeformuleringen så inga identitetsavslöjande detaljer kommer fram i svaren. Deltagarna i undersökningen presenteras med alias Lärare A till C. Till slut finns *nyttjandekravet* som innebär att uppgifterna som samlades in i undersökningen endast används i forskningsändamål (Vetenskapsrådet 2002, 14). Deltagarna informeras om att deras bidrag både genom intervjusvaren och de exempel de har med sig används endast för denna studie. De blev även informerade om när undersökningen skulle vara klar och de kunde ta del av resultaten, alternativt att de kunde få den skickade till dem över mejl vid förfrågan.

2. Resultat och analys

I detta kapitel presenteras och analyseras resultaten från undersökningen. Resultatet bygger på intervjuerna med tre bildlärare och är tematiskt organiserat utifrån studiens frågeställningar. Presentationen av deltagarnas svar varvas med analys där jag synliggör återkommande mönster och teman. Inledningsvis presenteras studiens informanter nedan som lärare A, B och C för att ge möjlig kontext till de perspektiv som framkommer i resultatet och analysen.

Lärare A beskriver sig som relativt ny i läraryrket, med tre års erfarenhet på en relativt liten kommunal skola som bild- och mattelärare. Under sina studier arbetade hen som vikarie på samma skola. Lärare A jobbar på nu. Som ensam bildlärare på skolan ansvarar hen för årskurs 7 till 9. Lärare A beskriver sig som mer praktisk av sig i sitt arbetssätt, där färg och form får extra uppmärksamhet i undervisningen. Hen tycker att hantverket är det viktigaste i bildämnet och menar att det speglas i undervisningen.

Lärare B har jobbat som bildlärare på sin skola sedan sex år tillbaka och innan dess hoppat runt inom vikariepoolen på olika skolor. På den kommunala skolan hen jobbar på nu undervisar hen i bild och svenska, men är även behörig i engelska. Lärare B är inte ensam bildlärare på skolan utan delar på arbetet med en kollega, med ansvar för niondeklassare och elevensval. Lärare B beskriver sin undervisning som elevnära, där att plocka från elevernas intressen kring vad de ska göra i klassrummet ligger i fokus. Det här menar Lärare B funkar bra då hen själv delar många intressen med eleverna, såsom TV-spel, serier och filmer, och därför blir det lätt att hitta på uppgifter. Lärare B tycker om att jobba med allt i bilden, allt från teorin till praktiken, och identifierar sig själv som nyfiken på metoder och idéer.

Lärare C har arbetat som bildlärare i elva år och jobbar nu på en fristående skola. Som ensam bildlärare för nästan 400 elever, undervisar hen hela högstadiet samt en femte och sjätte klass. Lärare C jobbar utifrån att eleverna ska ha en grund i teknisk bildframställning, utformning och kommunikation, där uppgifterna är utformade utifrån det läraren kan och vill göra. Lärare C har en bakgrund inom digitalt skapande och musik, men har

även en god grund i teckning. Hen gillar att testa nya grejer och uppger sig ha en god grund i det mesta, vilket speglas i undervisningen.

2.1 Populärkulturens roll i bildämnet

Följande rubrik behandlar frågor under intervjun som är kopplade till första frågeställningen: *Hur ser bildlärare på populärkulturens roll i relation till bildämnet?* Alltså behandlar frågorna lärarnas översiktliga syn, upplevelse och förståelse kring begreppet populärkultur och dess roll i klassrummet.

Lärarna fick först frågan kring vad de associerar begreppet populärkultur med, där de alla gav ett liknande svar. De nämnde populärkulturella ting som tv-spel, film, musik, litteratur, memes och sociala medier i dess helhet. Samtliga visade dock på sina egna sätt en viss tvekan kring begreppet. Lärare A och C menar att begreppet kanske inte är så aktivt längre tack vara dagens sociala medier och dess algoritmer gör det svårt att veta vad som faktiskt räknas som något populärt. Lärare B tycker att begreppet är komplext då hen anser att populärkultur idag kanske är mer kopplat till ungdomskultur, och pekar på sociala medier som huvudplatsen där både populärkultur och ungdomskultur frodas. Lärarna håller med om att elever idag möter populärkultur tidigt genom sina mobiler och sociala medier, där vad de väljer att konsumera varierar starkt mellan individer.

Vidare uttrycker lärarna den delade åsikten att populärkulturens plats i klassrummet är främst som inspirations- och motivationskälla. Samtliga informanter menar att det är en naturlig del av undervisningen som inte kommer direkt på tal, utan agerar i bakgrunden av mycket av det arbete både eleverna och undervisande lärare gör. Dock delar sig sedan lärarnas åsikter kring vikten av att använda sig av populärkulturen på ett aktivt sätt i undervisningen. Lärare A är mer försiktig och uttrycker vikten av att informera sina elever kring faror med bland annat sociala medier. Lärare B är mer positiv och pratar om att aktivt jobba med populärkultur för att diskutera de bildvärldar eleverna befinner sig i. Slutligen är Lärare C mer neutral och tänker inte aktivt kring populärkultur, utan menar att det faller sig naturligt i ämnet. Det här mönstret går att se i kommande svar, där Lärare A bemöter populärkultur och sociala medier mer kritiskt, Lärare B är mer utforskande och positiv och Lärare C är mer neutral och tänker inte på det lika aktivt som de andra.

Samtliga uppger inspiration och motivation som potentiella möjligheter med populärkultur i bildämnet. Dock uppger Lärare A och C mer begränsningar eller risker med användandet. De båda menar att ett aktivt arbete med populärkultur och sociala medier bidrar till stoffträngsel i ämnet och tycker ämnet är för stort för att behandla populärkultur på ett korrekt sätt. De är båda oroliga att annat i ämnet tvingas åt sidan, såsom konsthistoria eller hantverket, för att göra plats åt nya tillägg.

Trots sina olika åsikter kring vikten av populärkultur och sociala medier i klassrummet så menar samtliga lärare att det inte är något man bör motarbeta i skolan. De uppger det har motsatt effekt att jobba på ett sådant sätt med eleverna och istället måste man finnas där som hjälp eller vägledare när de själva utforskar omvärlden. Informanterna menar alltså man måste hitta ett sätt att jobba proaktivt i bildämnet, oavsett vad det handlar om. Ett återkommande tema i lärarnas svar är om de senaste trenderna kring så kallat ”brain-rot memes”. Brain-rot är ett uttryck inom internetkultur som beskriver förslappade kognitiva tillståndet hos de som konsumerat lågkvalitativ underhållning på sociala medier, medan en meme är ett kulturellt fenomen som sprids och fortplantas snabbt på sociala medier. Tillsammans betyder de lågkvalitativt innehåll utan substans som delas snabbt över internet och fortplantar sig i kulturen och därför dess bildvärldar. Alla lärare uppger att det har varit en utmaning att hantera den här typen av trender under året, eftersom de har blivit ett störningsmoment i klassrummet och som Lärare B uttrycker sig ”mycket tramsigt”. Dock har alla lärarna kunnat använda sig av dessa trender i både syfte av klassrumshantering och som uppgiftsmaterial. Lärare B och C har bland annat låtit sina elever skapa egna liknande memes i skiss- och teckningsuppgifter, vilket enligt dem har varit mycket lyckat och därför gett kvalité till lågkvalitativt material.

Lärare C diskuterar även tankar kring populärkulturens snabba utveckling. När hen började i sitt yrke var det emojis som var den stora nyheten bildmässigt, och idag har det utvecklats till mer komplicerade bildvärldar. Lärare C anser att det är svårt att tolka och definiera populärkulturen då även om det samtidigt är ett utgående begrepp så är det ett begrepp som beskriver våra nutida behov. Hen menar att vi är i mitten av ett historiskt kapitel inom bildhistorien som kommer att bli lättare att tyda i framtiden. Här uttrycker hen även väldigt kort de möjligheter och begränsningar som finns att arbeta med

populärkultur inom bildanalysen. Delvis kan man som lärare använda sig av populärkulturella bildvärldar som film och spel för att analysera affischer och reklam, och den effekten det har på människor. Samtidigt uttrycker Lärare C att ”vi får vänta och se hur den här tidsperioden kan kopplas till det som händer idag och vilken vikt det haft på samhället” (Lärare C). Hen anser alltså att det är svårt rent bildanalytiskt säga något konkret om populärkulturen idag och den påverkan den verkligen har på oss.

2.2 Populärkulturen i praktiken

Följande rubrik behandlar frågor under intervjun som är kopplade till andra frågeställningen: *Hur hanterar lärarna populärkultur och media i sin planering, genomförande och utvärdering i bildundervisningen?* Dessa frågor behandlade alltså lärarnas egen praktik i samband till populärkultur och sociala medier i bildämnet.

Ingen av lärarna uppger att de aktivt tänker på inkluderingen av populärkultur i varken sitt planerande eller utförande av sin undervisning. Dock, som Lärare B och C berättar, så är det något som möjligtvis kommer naturligt in i undervisningen. De menar att det material man använder sig av är det eleverna finner intresse i, vilket kan inkludera uttryck från populärkultur som tv-spel, film och sociala medier. Detta innebär inte ett motstånd till användandet av populärkultur men att man låter elevernas behov och intressen styra bildämnets tematiska innehåll. Elevernas egna val, menar Lärare A och B är något man stöttar eleverna i men det måste finnas gränser kring vad de kan välja. Här poängterar lärarna vikten av innehåll med kvalitet och substans. Både Lärare A och B pekar på de mer skadliga sidorna av de trender eleverna ofta följer, där ett exempel är de överkliga kroppsbilderna och träningstrenderna som är ofta förekommande på sociala medier.

Ingen av lärarna anser att elevernas användning av populärkulturella trender påverkar bedömningen på något sätt. Igen återkommer temat kring synen på populärkulturen som ett inspiration- och motivationsverktyg mer än ett återkommande ämne att ta upp i diskussioner. Därför anser de att bedömningen inte påverkas, då inspiration bakom uppgiften inte har något större påverkan på bedömning. Dock menar Lärare C att det är möjligt att det finns undantag till det här, detta ifall eleven mot all förmodan skulle lyckas använda till exempel memes på ”ett effektivt kommunikativt sätt”.

Här syns ett återkommande tema, eller en avsaknad av temat, att lärarna inte gör mycket anspråk för bildämnet kommunikativa aspekter och den koppling som görs till kultur i sin helhet i läroplanen. Eftersom lärarna ser populärkulturen som ett verktyg för inspiration och motivation så tycks de inte utifrån intervjuerna ta med sig populärkulturella diskussioner i sin undervisning. De ser populärkultur som ett stöd till det klassiskt praktiska arbetet, istället för att skapa tillfällen att aktivt diskutera elevernas bildvärldar. Vid frågan om hur de lägger in populärkulturen i planeringen och utförandet av sin undervisning uttrycker lärarna igen att populärkulturen blir mer av ett hjälpmedel än ett explicit ämne som diskuteras. Till exempel uttrycker sig Lärare B att använda sig av populärkulturella bildvärldar i ett desperat försök att få eleverna att arbeta på lektionerna: ”Jag tror liksom mer än hälften av mina elever tycker ämnet är töntigt egentligen, men att använda sig av det de tycker om får dem åtminstone att rita något” (Lärare B).

Samtliga informanter medger att de inte har tillräcklig kunskap kring vad eleverna möter inom populärkultur och på sociala medier. Det återkommande svaret är att trender förändras alltför hastigt och i så hög utsträckning att det är omöjligt att hänga med. Dock menar Lärare B och C att så länge man visar intresse och är nyfiken så brukar eleverna dela med sig av sin kunskap kring de moderna bildvärldarna de befinner sig i. Lärare A känner sig mer hjälplös då hen menar att olika klasser följer olika trender och dessa trender ändras nästan varje vecka.

2.3 Populärkulturens påverkan på bildarbetet

Följande rubrik behandlar frågor under intervjun som är kopplade till tredje frågeställningen: *Visar sig populärkulturens påverkan i elevers arbete i bildämnet och i så fall hur?* Frågorna behandlade hur bildlärare anser elever tar med sig populärkultur in i klassrummet och vilken påverkan den kan ha på dem och deras arbeten.

Lärarna uppger att deras elever definitivt tar in populärkultur på egen hand i klassrummet, vilket de anser är i stort sett positivt. Samtliga tar upp vikten av att låta elever utgå från egna erfarenheter och intressen i ämnet, allt för att inspirera och motivera eleverna. Dock nämner Lärare A den kritik eller försiktigheten kring de potentiella störningsmomenten som kommer med det, där hen tar upp exemplet från året med ”brain-rot” i klassrummet.

Alla lärarna tycker att man kan se någon form av påverkan på elevernas bildskapande i samband med populärkultur. Återigen tas inspirations- och motivationssyftet upp men samtidigt skiljer sig lärarnas svar något. Medan Lärare C endast uttrycker ovanstående åsikt, ger Lärare A och B mer nyanserade svar. Medan de menar att populärkultur är en bra inspirationskälla finns risken att elevers arbeten kan bli för lika varandra när de utgår från samma trender: "...det blir repetitivt och mindre kreativa uttryck eftersom de kopierar trender och varandra..." (Lärare A). Lärare A belyser igen mer en rädsla, där hen menar att kreativiteten kan hämmas av populärkultur och sociala mediers influenser.

Återigen syns mönstret av att lärarna fokuserar på det traditionellt praktiska inom bildämnet, och hur populärkulturen påverkar just det praktiska arbetet deras elever gör. Inga dessvärre kommentarer kring hur det bildkommunikativa arbetet påverkas görs av lärarna, eftersom de uppger att de inte arbetar med populärkulturen explicit inom bildämnet. Här återkommer temat att eleverna är själva dem som bär ansvaret att ta in populärkulturen i undervisningen. Lärarna låter ämnet komma på tals naturligt och gör alltså inga reflektioner på hur elevernas bildkommunikativa arbete påverkas av populärkulturen. Dock påpekar Lärare C att en mer genomarbetad undervisning i bildanalys och andra bildteoretiska aspekter görs oftast i senare årskurser och i gymnasieskolan.

3. Tolkning

I detta kapitel tolkas resultatets analys i relation till uppsatsen teoretiska utgångspunkter, med särskilt fokus på socialkonstruktivism och populärkultursbegreppet. Syftet är att belysa i vilken utsträckning resultaten bekräftar eller utmanar de uppsatsens teorier samt vilka slutsatser som kan dras utifrån undersökningen.

3.1 Populärkultur som social och kulturell konstruktion i bildämnet

Resultatanalysen visar att lärarna beskriver populärkultur som ett svårdefinierat och föränderligt begrepp, som har starka kopplingar till sociala medier och egna konsumtionsmönster, vilket är densamma som Lindgrens (2005, 31) beskrivning av begreppet. Detta kan även tolkas i linje med ett socialkonstruktivistiskt perspektiv, där kunskap och förståelse inte ses som objektiva eller fasta utan är något som kan formas i relation till sociala och kulturella sammanhang (Lindgren 2005, 54; Pritchard & Woollard 2010, 37). Lärarnas tvekan i samband till begreppet kan ses som en medvetenhet kring det som uppfattas som populärt ständigt omförhandlas i takt med förändrade medier. Detta syftar till den historiska och kulturella specificitet som socialkonstruktivismen pekar på i samband till våra populärkulturella texter (Lindgren 2005, 54; Pritchard & Woollard 2010, 40).

Att lärarna beskriver populärkultur som något som finns i bakgrunden av deras undervisning snarare än som ett tydligt innehåll kan ha att göra med hur populärkulturella bildvärldar redan är starkt interagerade i elevernas vardag och därför också klassrummet. Ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv är det förståeligt eftersom elevernas egna erfarenheter och kulturella texter lägger grunden för hur de tolkar eller skapar bilder (Pritchard & Woollard 2010, 34-5). Populärkulturen fungerar alltså som ett gemensamt men samtidigt enligt lärarna individuellt meningsskapande verktyg, istället för ett avgränsande kunskapsområde.

3.2 Lärarrollen inom populärkultur

Trots att ett återkommande tema kring åsikten om populärkulturens närvaro i elevernas liv delas av lärarna, så intar lärarna olika positioner kring populärkultur i sin helhet inom

bildämnet. Lärare A har en mer kritisk och försiktig hållning, Lärare B är mer utforskande och Lärare C förhåller sig mer neutralt. Dessa skillnader kan tolkas genom socialkonstruktivismens samband mellan kunskap och handling (Lindgren 2005, 55). Lärarnas uppfattningar om populärkulturen påverkar alltså hur de agerar i undervisningen, alltså vilka möjligheter och begränsningar de upplever inom ämnet.

Som resultatanalysen visar är det ingen av lärarna som förhåller sig negativt till populärkultur, istället betonas vikten av att arbeta proaktivt och vägledande med ämnet. Inom socialkonstruktivismen kan detta betraktas som ett förhållningssätt där lärare inte ses som en medlare av vad som anses som "korrekt" kunskap, utan istället som meningskapare tillsammans med eleverna (Lindgren 2005, 55; Pritchard & Woollard 2010, 35). Ett bra exempel på detta är när lärarna uttryckligen använder sig av "brain-rot memes" i undervisningen så synliggör de hur kulturella uttryck kan omförhandlas och få en ny betydelse i ett mer pedagogiskt sammanhang.

3.3 Populärkultur och bildskapande

Vidare visar resultatanalysen att lärarna uppfattar populärkultur som en tydlig inspirations- och motivationskälla i elevers arbeten inom bildämnet, men att vissa av lärarna samtidigt visar en viss oro för att elevernas kreativitet ska hämmas på något sätt när elever utgår från samma trender. Nervositeten i det här kan tolkas i relation till socialkonstruktivismens betoning på både det kollektiva och det individuella kunskapsskapandet (Lindgren 2005, 55; Pritchard & Woollard 2010, 35). Som lärarna uppger så möjliggör gemensamma populärkulturella referenser ett delat språk och gemensam förståelse för ett ämne, men samtidigt löper det risken att det leder till reproduktion snarare än ny kunskap och utforskande från eleverna. Det här bekräftar även Lindgrens (2005, 41-2) beskrivning av populärkulturen som heterogen och föränderlig, snarare än enkel och likriktad. Det är inte populärkulturen som begränsar kreativiteten, utan hur den används och förstås i undervisningen. Det är när eleverna ges möjligheten att reflektera över och omforma populärkulturella uttryck som populärkulturen fungerar som en resurs istället för ett hämmande för kreativiteten och meningskapandet i bildämnet.

3.4 Slutsatser i relation till undersökningens syfte

Sammanfattningsvis kan tolkningen visa att bildlärares syn på och användningen av populärkultur i bildämnet kan i största mån förstås genom ett socialkonstruktivistiskt perspektiv. Populärkulturen visar sig enligt bildlärares och teorin som en socialt och kulturellt konstruerad del av elevernas vardag vilket påverkar både deras eget bildskapande och undervisningen innehåll. Lärares tankar bekräftar teorins antaganden om att kunskap formas i samspel mellan individer, kultur och sociala processer. Utifrån studiens begränsade material går det dock inte att dra större eller generella slutsatser om bildämnet som helhet. Däremot ger undersökningen en viss förståelse för hur populärkultur kan fungera som både möjlighet och utmaning i bildundervisningen, och att det är lärares egna förhållningsätt och undervisningens kontext som avgör populärkulturens plats inom bildämnet. Därmed är det möjligt att tolka resultatet så att vikten inte ligger på att se populärkultur som ett tillägg till ämnet utan som en del av de bildvärldar eleverna redan navigerar och skapar mening genom.

4. Sammanfattning

Syftet med studien har varit att undersöka hur bildlärare ser på populärkulturens roll i bildämnet, hur den hanteras i undervisningens praktik och hur den påverkas elevernas bildskapande. Undersökningen har genomförts genom intervjuer med tre bildlärare och analyserats tematiskt i relation till uppsatsens frågeställningar. Det här tolkades sedan utifrån uppsatsens teoretiska utgångspunkter, specifikt socialkonstruktivismen och populärkultursbegreppet.

Resultatet visar att lärarnas uppfattar populärkultur som ett brett, svårdefinierat och ständigt föränderligt begrepp med starka kopplingar till sociala medier. Populärkultur beskrivs av lärarna som en naturlig del av elevernas vardag och därför även lärarnas undervisning. Lärarna ser främst populärkultur som en inspiration- och motivationskälla, där det sällan används som ett explicit undervisningsinnehåll. Vissa av lärarna uttrycker mer kritiska åsikter och lyfter fram risker som stofffrängsel och ytliga bilduttryck, medan andra är mer utforskande eller neutrala i sin inställning. I sin helhet anser ingen av lärarna att man ska jobba mot populärkultur och försöka leda eleverna i sitt eget utforskande av egna erfarenheter med populärkulturella bildvärldar. Lärarna visar även på en osäkerhet kring att hålla sig uppdaterade kring snabbt förändrade trender, vilket stärker viljan att hantera populärkultur situationsbundet snarare än planerat.

I tolkningen träder populärkulturen fram som en social och kulturell konstruktion vilket går i linje med ett socialkonstruktivistiskt perspektiv. Lärarnas tankar bekräftar teorins antaganden om att kunskap och meningsskapande formas i samspel mellan individer, kultur och sociala processer. Populärkulturens påverkan på elevers bildskapande kan förstås som både en resurs och en potentiell begränsning vilket beror på hur den används i undervisningen. När eleverna ges möjlighet att reflektera över och omforma populärkulturella uttryck kan dessa fungera som ett stöd för kreativitet och kommunikation i bildämnet.

Sammanfattningsvis visar studien att populärkultur inte bör ses som ett tillägg till bildämnet, utan som en del av de bildvärldar eleverna redan befinner sig i och skapar mening genom dagligen. Utifrån studiens begränsade material kan inga generella slutsatser dras

kring bildämnet i helhet men resultaten ger en viss förståelse för hur bildlärares förhållningsätt och undervisningskontext kan påverka populärkulturens roll i bildämnet.

5. Diskussion

I följande kapitel diskuteras tolkningen av undersökningens resultat i relation till tidigare forskning, samt framtida forskningsmöjligheter inom ämnesområdet.

Utifrån undersökningen går det att förstå att lärarna anser att populärkultur och de miljöer där det realiserar, som sociala medier, inte är ett isolerat undervisningsinnehåll utan är mer av ett inspirerande och motiverande verktyg. Det här bör inte tolkas som att lärarna saknar kunskap om begreppet utan det handlar mer om att lärarna är medvetna om populärkulturens breda och rörliga innehåll (Lindgren 2005). Det kan alltså bli svårt och därför gå fel om lärare väljer specifika populärkulturella innehåll, detta eftersom eleverna möjligtvis inte alls relaterar till det lärarna väljer. Istället blir populärkultur mer av en informell resurs där lärare kan aktivt använda sig av populärkulturella verktyg som sociala medier eller låta eleverna själva referera till populärkulturellt innehåll som de möter i sin vardag. Den här strategin är något både Rani (2025) och Peacock (2018) diskuterar i sin forskning, att den här informella användningen av populärkulturella medel kan ge elever chans att uttrycka och utforska på egen hand. Dock ges samma kritiska inställning av Rani (2025) som deltagande bildlärare i undersökningen, att sociala medier specifikt kan vara lite av ett ”dubbeleggat svärd”. Det finns alltså en diskussion kring hur lärare ska väga de negativa mot de positiva sidorna med populärkultur och sociala medier i bildundervisningen. Det här menar både den forskning Rani (2025) presenterar och deltagande bildlärare kan lösas av att ha öppna konversationer mellan lärare och elever om digital kompetens.

Dock går det att ställa frågan om en informell användning av populärkultur i bildundervisningen är nog. Det var tydligt utifrån undersökningen att lärarna låter populärkultur komma in i undervisningen naturligt och att de inte aktivt använder sig av den. De alla pekar på en osäkerhet kring vad elever faktiskt möter i sin vardag, men att de försöker utbilda sig så fort och effektivt de kan. Här finns dock risken att den här osäkerheten märks hos eleverna, där faktumet är att lärarnas attityder och kunskap kring ämnet kan påverka deras handlingar i undervisningens praktik (Lindgren 2005). Lärarna visar en väldigt passiv inställning till populärkultur och därför finns det en risk att de inte aktivt

arbetar för att förstå elevernas kulturella referenser som idag baseras starkt på det populärkulturella innehåll som existerar på till exempel sociala medier. Den här förståelsen för elevernas bildvärldar är viktigt för att lärare ska kunna skapa något meningsfullt i sin undervisning (Tosi 2023). Därför räcker inte den här passiva inställningen till populärkultur som lärarna visar på. Dock är frågan om det här egentligen är lärarnas fel eller inte. Bildundervisningen har ett problem med stoffträngsel, vilket lärarna uttrycker, och därför är det svårt att utbilda sig och använda sig av alla möjliga medel och innehåll. Det är även möjligt att lärarna inte själva är medvetna om den påverkan som användningen av populärkultur faktiskt har på elevernas utbildning och bildskapande (Güven & Kelesoglu 2014).

Det huvudsakliga resultatet är att lärarna intar olika positioner kring populärkultur även om de delar en gemensam syn på vad det gör för eleverna och deras bildskapande. Här märks främst strategin att populärkultur är en addition till bildämnet, med en viss tanke att det ska bäddas in i ämnet (Marner & Örtegren 2014). Det här märks främst i lärarnas mer passiva syn där populärkultur inte aktivt bäddas in i undervisningen utan ses som någon som naturligt förs in i undervisningen av främst eleverna själva och deras intressen. Det används som inspiration och motivation mer än i ett kunskapsfördjupande syfte där det populärkulturella innehållet får sin egen plats i undervisningen. Däremot visar lärarna en viss vilja att utforska populärkulturellt innehåll mer aktivt, i till exempel skiss- och teckningsuppgifter samt lite inom bildanalysen. Lärarna visar till viss del här en inbäddning av innehållet där de väljer att skapa mening istället för att bara förmedla färdig kunskap. Det bästa exemplet på ett sådant förhållningssätt är deras arbete med så kallade "brain-rot memes". Här använder lärarna aktivt ett populärkulturellt innehåll och omvandlar dess ytliga kulturella uttryck till något meningsfullt för elevernas bildskapande. Därmed ges innehållet didaktiskt relevans genom att bäddas in i ett pedagogiskt sammanhang.

En viktig slutsats som träder fram i den här undersökningen är att populärkultur sällan fungerar som ett tydligt avgränsat innehåll i bildämnet, utan att det istället blir ett underliggande visuellt och kulturellt språk som eleverna redan behärskar. Utmaningen blir här istället lärarnas förmågor att stiga in i elevernas bildvärldar, som de i sin tur bör använda

sig av i undervisningen. Frågan är om de möjligheter, såsom inspiration och motivation, som populärkulturen erbjuder uppväger risken att den används oreflekterat, tas för given och därigenom bidrar till ytterligare stofffrängsel.

Då den här undersökningen är baserat på ett begränsat antal intervjuer kan inte resultatet generalisera bildämnet som helhet. Här finns det alltså flera chanser att fördjupa förståelsen av populärkulturens roll i bildundervisningen. Ett återkommande tema som uppkom under intervjuerna var lärarnas minimala tankar kring kopplingen mellan populärkultur och bildämnets kommunikativa aspekter. En av lärarna påpekade att dessa aspekter kommer in mer i ämnet i senare årskurser, därför finns det möjligtvis ett intresse att undersöka det här på gymnasial nivå, där eleverna har mer teoretiska och bildkommunikativa kurser och ämnesinnehåll. Undersökningen fokuserade även på lärarnas egna upplevelser och erfarenheter kring populärkultur i bildundervisningen. Detta skulle kunna studeras i form av en observation eller fältstudie, där det går att se hur populärkulturen faktiskt appliceras i praktiken. Vidare skulle man kunna titta på hur eleverna själva anser sig påverkas av populärkulturellt innehåll och hur väl de tycker deras lärare för in det i undervisningen. En sådan studie skulle ge en mer autentisk syn i hur effektivt lärare faktiskt använder sig av populärkultur eftersom eleverna själva är experter på sina egna bildvärldar och kulturella texter.

6. Referenser

- Alvehus, Johan. 2023. *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. Uppl. 3. Stockholm: Liber
- Christoffersen, Line & Johannessen, Asbjørn. 2015. *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Güven, Ismail. & Kelesoglu, Serkan. 2014, "A Qualitative study towards infusing popular culture on teaching practice in classroom", I *Egitim ve Bilim* 39(171):344-360
- Iwamoto Tosi, Rafael. 2023. "Pop Culture Art as Educational Bridge: Connecting Generations through Games and Animation Movies in Classroom Environment". I *Open Journal of Social Sciences*, 1(1):18-32
- Lindgren, Simon. 2005. *Populärkultur - teorier, metoder och analyser*. Malmö: Liber
- Marner, Anders. 2006. "Professionalisering av estetiska ämnen – några problem och förslag". *Didaktisk tidskrift*, 16(4):1-22
- Marner, Anders & Örtegren, Hans. 2014. "Digitala medier i ett bildperspektiv", I *Skolämnen i digital förändring – en medieekologisk undersökning*, red. Per-Olof Erixon, Lund: Studentlitteratur. 151-196.
- McLeod, Saul. 2025. "Constructivism Learning Theory & Philosophy Of Education". *SimplyPsychology*. <https://www.simplypsychology.org/constructivism.html#Types-of-Constructivism>, (hämtad 2025-11-25)
- Peacock, Jessica. *et al.* 2016 'University faculty perceptions and utilization of popular culture in the classroom', I *Studies in Higher Education*, 43(4):601–613
- Pritchard, Alan & Woollard, John. 2010. *Psychology for the classroom: constructivism and social learning*. London: Routledge

Rani, Babli. 2025. "IMPACT OF SOCIAL MEDIA ON YOUTH". I *Journal of Education & Psychology* 15(1):31-37

Skolverket. 2022a. *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022*. Stockholm: Skolverket

Skolverket. 2022b. *Kommentarsmaterial till kursplanen i bild*. Stockholm: Skolverket

Vetenskapsrådet. 2002. *Forskningsetiska principer inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Wikberg, Stina. 2014. *Bland självporträtt och parafraser*. Diss. Umeå universitet: Umeå

Åsén, Gunnar, red. 2017. *Bildundervisning och lärande genom bilder*. Stockholm: Liber

Bilaga 1

Intervjuguide - Inledning

Jag heter Malte och studerar till ämneslärare i ämne engelska och bild på Linnéuniversitetet i Kalmar, där jag nu går mitt fjärde år. Just nu skriver vi självständigt arbete i bildpedagogik och som del av arbetet ska vi göra en egen undersökning. Det tar oss till dagens intervju. Arbetet jag håller på med handlar om populärkultur och hur den syns i bildundervisningen från perspektivet från undervisande lärare. Alltså tittar jag på vad du anser populärkultur har för plats i klassrummet och vilka betydelser den har för undervisningen.

Innan vi startar så vill jag säkerställa att jag har ditt samtycke att delta i undersökningen, och därför även samtycke till att spela in intervjun för senare transkribering och analys. Du har rätt att avbryta intervjun samt stryka delar av det du bidrar med idag. Ingen identifierande information såsom namn, ålder, plats, osv kommer att finnas med i uppsatsen, samt kommer du att benämnas med ett alias i uppsatsens resultatredovisning. Tidsåtgång?

Faktafrågor

1. Kan du börja med att berätta lite om dig själv och din erfarenhet som lärare?
2. Vilka årskurser/kurser undervisar du och hur länge har du arbetat som bildlärare?
3. Hur skulle du beskriva ditt generella arbetssätt i ämnet bild?
4. Vad har du själv för intressen inom bildämnet?

Nyckelfrågor - Kopplade till frågeställning 1

Hur ser bildlärare på populärkulturens roll i relation till bildämnet?

1. Vilka associationer får du fram när du tänker på begreppet populärkultur?
2. Vilka sätt märker du att elever idag möter populärkultur i sin vardag?
3. Hur ser du på populärkulturens plats inom bildämnet?
4. Anser du att det är viktigt att arbeta med populärkultur inom bildämnet?

5. Vad ser du som möjligheter eller begränsningar i att arbeta med populärkultur i bildämnet?
6. Hur resonerar du kring balansen med att jobba med eller mot sociala medier i bildämnet?
7. Kan du beskriva en situation där du upplevt att sociala medier påverkade undervisningen eller elevers bildskapande?

Nyckelfrågor - Kopplade till frågeställning 2

Hur hanterar lärarna populärkultur och media i sin planering, genomförande och utvärdering i bildundervisningen?

1. Brukar du inkludera populärkulturella uttryck i planeringen och utförandet av undervisningen? Isåfall hur?
2. Hur arbetar du när elever vill använda populärkulturella motiv eller inspiration i sina uppgifter och skapande?
3. På vilket sätt försöker du koppla elevernas egna medievanor och bildvärldar till kursplanens mål och centrala innehåll?
4. Hur tänker du kring bedömning när elever inspireras av populärkulturella trender?
5. Känner du att du har tillräcklig kunskap om det dina elever möter i sociala medier på sin fritid?

Nyckelfrågor - Kopplade till frågeställning 3

Visar sig populärkulturens påverkan i elevers arbete i bildämnet och i så fall hur?

1. Märker du att populärkulturella uttryck kommer in i klassrummet?
2. Påverkar det din undervisning på något sätt?
3. Tycker du att man kan se påverkan av populärkulturen i elevernas bildskapande?
4. Om så är fallet, anser du att den påverkan är till stor del positiv eller negativ?
5. Kan du ge något exempel på en sådan situation?

Avslutning

1. Finns det något du vill förtydliga eller lägga till kring det vi pratat om?
2. Är det något som vi inte berört som du tycker är viktigt när det gäller populärkultur och bildundervisning?

Tack för ditt deltagande. Inspelningen kommer att transkriberas för analys och resultatet kommer att presenteras anonymt. När uppsatsen är fullständig kommer en digital kopia laddas upp på diva men kan även skickas via mejl till dig om du så önskar.